

cast. *malandante*, i potser amb influència de *malandri*, *malandro*, o el vulgarisme *escando* = *escàndol*).

¹ L'it. merid. *annari* no sembla ser importació del Nord, contra el que s'ha dit amb certa persistència (Subak, *KJRPb.* xi, i, 186-7; Rohlf's, *ZRPb.* xl, 337-9; *It. Gramm.* ii, 324). Les dades de Salvioni proven el contrari en forma indefugible (*RIL* xl, 1047; *KJRPb.* ix, i, 106-7; *RDR* iv, 174-5), i encara s'hi han afegit les de Parlangeli (*RIL* xcii, 1958, 758) i d'altres, de baix-llatines, de Wiener (*ZRPb.* xxxvii, 569-95). El fet que els sic. *annamu*, *annati*, que addueix el mateix Rohlf's, i que ell deu mirar com a importacions toscanes, siguin pròpies de la posició arrizotònica, d'acord amb la norma que ell mateix va assenyalar com a determinant, ¹⁵ dóna a entendre que en això s'ha obcecat Rohlf's. — ² Sobre l'ús del ll. *ambulare* en el llenguatge castrense, veg. Heraeus, *ALLG* xii, 269-70. També Bartoli va aportar sobre això dades importants en *KJRPb.* vii, i, 110-111: en l'*Arriani Tactica et Mauricii Artis Militaris* (ed. J. Scheffer, Upsala, 1664) l'ordre de comandament *ambula!* apareix ací i allà, i observa amb raó Bartoli que en les fórmules *largiter ambula!* (79), *aequaliter ambula!*, l'adverbi es pronuncia lentament i clarament però ²⁵ no el verb. — ³ Per a l'ús d'*andar* com a verb modal (que en castellà-portuguès només està més desenvolupat que en les altres llengües), que es troba, i amb trets originals, en totes i cada una de les llengües romàniques (cat. *anar per*, veg. infra nota 10), ³⁰ veg. les dades de Cuervo, *Dicc.* i, 459-60; Harry Meier, *VKR* vi, 301-16; i jo mateix (n. 8 del meu article). Però això ja havia començat amb gran força des de l'arrencada del llatí imperial: el llatí vulgar revelava ja llavors un grau avançat de desgastament semàntic i gramaticalització, en frases com *utres inflati ambulamus!* de Petroni (xliv, 4), on més que 'anem (pel món com) uns bots inflats, unes gran bombolles buides' ja més valdria traduir 'som'. — ⁴ L'eminent lingüista va tornar i tornar ⁴⁰ sobre el problema: ell mateix fou l'inventor del famós **AMBITARE*; en aquest article de 1903 va acabar per riure-se'n, i sembla ser la conclusió que havia adquirit pensament com a certa. Abans (*Rom.* xvii, 1888, 417-21; *ZRPb.* xv, 117-9; xxiii, ⁴⁵ 325-31) havia vacil·lat entre això i un pensament més inclinat a la teoria poligenètica (que encara no havia rebutjat del tot en una nota més tardana, *ZRPb.* xxx, 83-84). — ⁵ La importància decisiva del qual ja fou assenyalada per un dels més antics ⁵⁰ i savis estudis, Vilhelm Thomsen, *Mém. de la Soc. de Ling. de Paris*, xvii, 1879; i un treball de 1917 del seu deixeble Brøndal. — ⁶ Reichenkron, *ZFSL* liv, 188, i Lewent, *ASNSL* clxx, 91-99, s'entestaven vanament a explicar oc. *anar per* un anterior ⁵⁵ **ANDARE*. Rohlf's, *ASNSL* clxxv, 82-83, va fer notar a aquell que les formes *manar* *MANDARE* i anàlogues que ell cita, no estan en el mateix cas, perquè, comprovació feta, resulten correspondre a textos de Catalunya i de Gascunya, on la reducció de -ND- ⁶⁰

és normal. Contra la influència de *venir*, que voldria allegar Lewent es presenta l'objecció evident que *ve(n)* té *n* caduca en els trobadors, mentre que *an* 'vagi' rima constantment amb *n* fixa, en tots ells i ja en la *Cansó de Santa Fe*, de princ. S. xi, que és tan rigorosa en aquestes coses. — ⁷ La imprecisió del Sr. Enric Guiter (que es ficà a voler refutar el meu article en *RLR* lxxxii, 341-9) arriba fins a ignorar que el resultat de -MN- en català no és *ñ* com en castellà sinó -*n*- (*Studia Spitzer*, 1958, 136-7; *LleuresC.*, 261; M-Lübke, *Das Kat.*, p. 48). — ⁸ En rigor *AMNARE* pot anar sense asterisc tenint en compte que *amnavit* es troba en una inscripció de Cartago, de sentit bastant clar: *AD MAGISTRV NON AMNAVIT. L. Wiener (ZRPb. xxxvii, 569ss.)* voldria corregir-la en *amnuvit* per *abnuvit* 'renega', però cf. *Bull. de la Soc. des Antiq. de Fr.*, 1905, p. 127, i no es veu necessitat de corregir. També Novati, *Studi Mediev.* i, 616-7, l'admet com a forma autèntica. És veritat que els uns la daten del S. vi però d'altres, del viii. Novati observa que molts parlars de l'Alta Itàlia presenten prolongacions d'aquesta forma. En tot cas abunden a l'alta Itàlia les formes que no responen a una -ND- sinó a una altra combinació nasal: Rohlf's (*Gr.*, 395, 420) hi cita *anar* en el parlar rústic de Pàdua, Verona, Vincenza i Bobbio, *nà* en el Ticino, Lombardia i Trentí, *annare* a la Lunigiana, *annà* a Elba. — ⁹ Després del *DCEC* no hi ha hagut gaires novetats sobre la qüestió, car poc hi ha aportat Malkiel (*Word*, 1957) i res Guiter. Major interès té l'adhesió que hi han aportat talents crítics com els de Moll (*AlcM.*) i Rohlf's (amb lleus reserves, però fets importants, *RLiR* xxviii, 97-98). Suposar que *anar* pugui venir d'*ADNARE* 'dirigir-se nedant a un lloc' més que inversemblant es mirarà com a estafalari. Les pensades fantàstiques que s'havien publicat abans són innombrables: recordo que Uhlenbeck equiparava l'it. *andare* a l'ètimon del pali *andhati* 'va', gr. *ἄνθρον* 'vingui', scr. *ādhvā/adhvan-*, i avè. *ādvā* 'camí, viatge': això fa somriure com a ingenu però almenys no era ridícul. — ¹⁰ L'ús modal *anar per*, peculiar al català, a què he fet al·lusió abans, es troba des dels orígens fins als escr. Renaix.: «Co-ls juseus *anesen per* penre Jhesuchrist, els reseberen seyal de baysar d'En Judas», «Balaam, quant *anava per* maleir lo pòbol d'Irahel, fo enpatxat per l'àngel», *VidesR.*, 106r2, 210r2, traduït de Voragine: «ad capiendum Christum pergerent» (295.25), «ad maledicendum Israel pergens, ab angelo impeditus est» (650). En St. Vicent F.: «corrent *va per* atènyer a Jhesú Xrist que passava per hun carter», «dexa los libres, e ell *se'va per* metre's en hun desert», «hun ladre que sie pengat, quan los says *van per* portar-la-se'n» (*Quaresma*, 85.26, 99.74, *Sermons* i, 50.31). «*Van per* muntar-se les tallantes proes, / com al sol del desert enceses boes, / per morir l'una o l'altra a rebolcons ---», Verdaguier, *Ail.*, introd. v. 7; «Quan recull de terra els coixins escampats i *va per* apilar-los a l'oto-